

Helgelandsnaturen

- verdiskapning på tvers av Norge

Prosjektplan

Borgefjell nasjonalpark med Kvigtinden i bakgrunn. Foto: T. H. Carlsen

Helgeland Museum

I samarbeid med

Grane, Hattfjelldal, Vefsn, Vevelstad, Vega, Brønnøy, Sømna og Bindal kommuner

1. Mål og rammer

1.1 Bakgrunn

Naturarven som verdiskaper er et program som har som hovedmål å bidra til at verneområder og andre verdifulle naturområder blir en viktig ressurs i samfunnsutviklingen. Det skal også bidra til å bedre samarbeidet om bruk og verdiskaping i verneområdene. Programmet finansieres av Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Direktoratet for naturforvaltning (DN) har ansvaret for å drive programmet, som skal gå over fem år. Midlene skal brukes til å legge til rette for næringsutvikling. Det skal også bidra til kulturell verdiskaping, som innebærer å løfte fram lokal identitet og stolthet, i tillegg til en sosial verdiskaping, som stimulerer til lokal bevissthet og engasjement for naturområdene.

“Helgelandsnaturen - verdiskaping på tvers av Norge” ble til etter et initiativ om samarbeid mellom de åtte sørligste kommuner i Nordland, Grane, Hattfjelldal, Vefsn, Vevelstad, Bindal, Sømna, Brønnøy og Vega, i forbindelse med DNS programpresentasjon. Helgeland Museum, som ble stiftet av kommunene, sendte inn hovedprosjektsøknad den 17. april d.å. Prosjektet er godt forankret i de kommunale styrene, sist gjennom et felles ordførermøte den 21. oktober (vedlegg 2) der samtlige ordførere bifalte arbeidet, og ville gå inn for aktiv medvirkning fra kommunenes side i det omsøkte prosjekt.

Prosjektet ble ikke valgt ut til å være hovedprosjekt i programmet i første omgang, men var en av to prosjektsøknader som ble tildelt midler til et forprosjekt for videreutvikling og utarbeiding av en prosjektplan. En strukturert prosjektplan med konkrete forslag til delprosjekt, målsetninger og tiltak vil styrke muligheten for framtidig samarbeid om verdiskaping i tilknytning til de mange verneområdene i regionen.

Det henvises til hovedprosjektsøknad og vedlegg 1 som ligger til grunn for denne prosjektplanen.

1.2 Prosjekt mål

Overordna mål er å tilrettelegge for økt bruk av regionens verdifulle områder både av lokalbefolkning og tilreisende fra øvrig inn- og utland. Dette vil øke verdiskapingen i bedriftene som satser på bærekraftig, naturbasert reiseliv, i lokalsamfunnene som ligger i randsonene til verneområdene, samt for regionen som helhet. Dette vil skje gjennom nettverk og samarbeid mellom kommunene, natur- og lokalbasert næringsliv, organisasjoner som Helgeland Museum og Destinasjon Helgeland (som eies bl.a. av de åtte involverte kommuner), kompetanseinstitusjoner, samt lokale lag og foreninger som turlag, venneforeninger mm.

Ut fra programmets hovedmål, som er å bidra til at verneområdene og andre verdifulle naturområder skal bli en viktig ressurs i samfunnsutviklingen har det blitt utformet følgende hovedmål i prosjektet:

- Tilrettelegge for næringsmessig verdiskaping på bærekraftig grunnlag i et naturmangfoldig område fra svenskegrensa i øst til ytterste skjær i vest, der også miljømessige, kulturelle og sosiale verdier blir ivaretatt og formidlet.

Fire delmål er utformet for å tydeliggjøre hovedmålets ulike innfallsvinkler:

- Etablere infrastruktur og fysisk tilrettelegging for å bedre adkomst til og innen verneområder, og som samtidig sikrer og ivaretar verneformålene.
- Styrke kunnskap, kunnskapsformidling og informasjon om natur- og kulturverdier i verneområder.
- Markedsføre naturområdene nasjonalt og internasjonalt til segmenter innenfor naturbasert opplevelsesturisme.
- Forankre en positiv holdning til natur- og kulturverdier i verneområder og i randsonen hos befolkningen i de åtte kommunene.

1.3 Rammer

Miljøverndepartementet samarbeider med Kommunal- og regionaldepartementet om Verdiskapningsprogrammet for naturarven, som skal vare til og med 2013. Vår prosjektplan skisserer et femårig prosjekt med prosjektstart i 2010 og avslutning i 2014. Prosjektperioden kan justeres ned til fire år med avslutning i 2013 hvis dette er mer hensiktsmessig i forhold til programrammene.

Programmet skal ikke overlappe, men virke sammen med andre offentlige tilskuddsordninger. Det er forutsatt en egenandel på minst 50 prosent.

Hengeving i kalkrik berggrunn. Foto: T. H. Carlsen

2. Omfang og avgrensning

Hovedprosjektet "Helgelandsnaturen - verdiskaping på tvers av Norge" omfatter åtte kommuner i den sørlige delen av Helgeland, fra svenskegrensa i øst til de ytterste Vegaøyer i vest. De åtte kommunene Hattfjelldal, Grane, Vefsn, Bindal, Sømna, Brønnøy, Vevelstad og Vega forvalter til sammen 45 verneområder og et verdensarvområde. Nasjonalparkene Børgefjell og Lomsdal-Visten står helt sentralt i prosjektet i og med at disse grenser til fem av de åtte kommunene og har et stort potensial i forbindelse med verdiskapningsprogrammet. På den ytterste kyst finner man tre store verneområder inkludert i kystverneplanen for Nordland. Disse innehar store ornitologiske og botaniske verdier. I hele Helgelandsbeltet fra kyst til høgfjell finner man flere store vernede barskogområder, samt noe mindre løvskogområder. Flere vassdrag er vernet, nå sist Vefsna, og det ligger på bordet et forslag til marint vern av Vistenfjorden. I tillegg finnes et stort mangfold av relativt små naturreservat og dyre- og fuglefredingsområder spredt i de åtte kommunene. Til sammen utgjør verneområdene et nesten sammenhengende belte fra Børgefjell mot svenskegrensa i øst, til Lånan/Skjærvær naturreservat og Vegaøyan verdensarv mot storhavet i vest. Dette gir et godt bilde på det store omfanget av verneområder i denne regionen.

I henhold til prosjektmålet skal det legges til rette for næringsmessig verdiskaping gjennom prosjektperioden. Med tilrettelegging menes tiltak som vil øke tilgjengeligheten for et gitt område både med tanke på parkeringsmuligheter og informasjon ved innfallsporter og naturlige startpunkt, merking og fysisk tilrettelegging (bruer, klopper o.l.) og mer generell kunnskapsløfting, kunnskapsformidling, samt nasjonal og internasjonal markedsføring. Prosjektet skal ikke gi økonomisk støtte til næringsbedrifter, men det forutsettes et godt og bredt samarbeid mellom næring, kompetanseleverandører og forvaltning slik at prosjektet initierer betydelig verdiskaping mot slutten og i etterkant prosjektavslutning.

3. Organisering

3.1 Prosjektledelse

Prosjektansvarlig for hovedprosjektet er Helgeland Museum ved direktør Hans Pedersen. Øvrig prosjektledelse vil bli tilsatt på bakgrunn av en eventuell bevilgning til hovedprosjektet fra Direktoratet for Naturforvaltning. Det planlegges å benytte en stillingsressurs på mellom 120 og 200 prosent. Styringsgruppa vil bestemme fordelinga av denne ressursen på oppstartsmøtet.

3.2 Øvrige roller

Formell eier av prosjektet er Helgeland Museum som, på vegne av de åtte kommunene, står som søker av hovedprosjektet. Styringsgruppa er satt opp med tanke på et kommunalt flertall blant representantene og skal bestå av ni (alternativt sju) personer. Styringsgruppa skal bestå av en person fra Fylkesmannen i Nordland, en person fra Helgeland Museum, samt en representant for samiske interesser. De fem (evt. fire) kommunerepresentantene fordeles ut i fra økonomisk bidrag inn i prosjektet. De øvrige kommunene går inn med vararepresentanter.

Nordland Fylkeskommune (Nfk) blir en viktig bidragsyter til prosjektet på flere måter, bl.a. økonomisk. Selv om Nfk ikke har plass i styringsgruppa vil det bli gitt løpende informasjon og orientering underveis i prosjektet.

I samtlige åtte kommuner er det utnevnt en kommunekontakt som vil få oppgaver inn i den operative delen av prosjektet, hovedsakelig i forbindelse med kommunale tilretteleggingstiltak.

Prosjektets referansegruppe skal bestå av ressurspersoner fra de ulike kommunene, eksempelvis er det aktuelt å ta med de utnevnte kommunekontaktene. Det vil også være representanter fra de tre FoU-institusjonene som er involvert i prosjektet; Høgskolen i Nesna, Bioforsk Nord Tjøtta og Nordlandsforskning (se vedlegg 5). Andre aktuelle deltakere i referansegruppa blir representanter fra Statskog, Vefsna Forsøksring, Helgeland Museum, reindriftsnæringa/sørsamisk miljø, veimyndigheter, Destination Helgeland, Nordland Bondelag, landbruksorganisasjonene, næringsorganisasjoner som Torgar, Mosjøen og omegn næringssselskap og Grane næringssservice, lokale turlag (DNT), jeger- og fiskeforeninger, naturvernorganisasjoner, utvalgte næringsaktører, m.fl. Referansegruppa har ikke beslutningsmyndighet og er ingen formell gruppe og møtes samlet kun etter behov. Det er personressursene som blir viktig å benytte i prosjektet i forbindelse med rådgivning og ideutveksling.

4. Beslutningspunkter, oppfølging og milepæler

4.1 Beslutningspunkter

Utover de to obligatoriske beslutningspunkter, ved start og avslutning av prosjektet, vil det bli årlige beslutningspunkt på bakgrunn av bevilgninger og eventuelle endringer i rammevilkår for programmet. Midler fra Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet via Direktoratet for Naturforvaltning vil legge premissene for om prosjektet kan videreføres, justeres eller i verste fall avsluttes. Styringsgruppa skal delta på evt. uforutsette beslutningspunktmøter som blir ledet av prosjektansvarlig basert på dokumentert beslutningsgrunnlag, eksempelvis innstramming i økonomiske rammevilkår fra departementene i løpet av prosjektperioden.

4.2 Oppfølging

Det vil være faste statusmøter i prosjektet både i form av styringsgruppemøter og ulike arbeidsgruppemøter. Prosjektet har et stort omfang både med tanke på geografi og tematikk, slik at flere faste møter i løpet av året vil være nødvendig for å holde prosjektmedlemmene informerte og for å holde stø kurs i prosjektet. Det er lagt an til to til fire styringsgruppemøter pr. år der det rapporteres fra møtene gjennom referat. Fortrinnsvis er det prosjektleder som er sekretær på styringsgruppemøter.

4.3 Milepæler

En milepælplan vil bli sett i sammenheng med hovedaktiviteter beskrevet i kapittel 6. I første omgang er det viktig å få tilsatt en prosjektleder så raskt som mulig, etter klarsignal for prosjektet. Dette blir den første milepælen etter oppstart og skal være på plass innen 1. mars 2010 (forutsettes svar fra DN innen årskiftet). Da en milepælplan er det viktigste verktøy for prosjektleder for oppfølging av fremdrift, er det avgjørende at prosjektleder deltar i utarbeidinga av en milepælplan for prosjektet. Med utgangspunkt i punkt 6 vil dette bli første prioritet for prosjektleder etter tilsetning.

Prosjektet består av en lang rekke tiltak og aktiviteter. Det henvises derfor til tidsplan (6.2) for grove milepæler i forbindelse med start og avslutning av de ulike hovedaktivitetene (HA-x)

5. Risikoanalyse og kvalitetssikring

5.1 Kritiske suksessfaktorer

Et så omfattende prosjekt som man har lagt opp til her, både geografisk og tematisk, vil medføre noen kritiske suksessfaktorer som kan hindre oppnåelse av prosjektmålene. De mest nærliggende faktorene er økonomi, kommunale og interkommunale forhold i forbindelse med vedtak og forankring, regionalt samarbeid mellom forvaltning, næring og kompetanseinstitusjoner, eventuelt en todeling av prosjektlederstilling.

Økonomi er en klar kritisk faktor som kan hindre prosjektet i å oppnå prosjektmålene. Mange bidrag fra ulike finansskilder er nødvendig for å få totalbudsjettet til å gå opp. Den finansmessige grunnpilaren er bidragene fra DN og de åtte kommunene. Hvis en eller flere av kommunene ikke går inn i prosjektet med midler i deler eller hele prosjektperioden vil dette føre til vanskeligheter med å oppnå enkelte mål for disse kommunene. Dette kan også føre til en betydelig fragmentering av prosjektet, noe som klart vil virke uheldig og vanskeliggjøre flere fellessatsninger i prosjektet. Sannsynligheten for at dette kan inntreffe vurderes som liten. Prosjektperioden er på fem (fire) år med mange kommuner involvert.

Helgelandnaturen er tilgjengelig hele året. Isfiske et sted i Børgefjell nasjonalpark. Foto: T. H. Carlsen

Et godt og bredt regionalt samarbeid mellom de ulike aktørene i prosjektet er en suksessfaktor for å oppnå på felles prosjektmål. For at prosjektet skal oppfattes som enhetlig og ikke delt mellom kommunegrensene er det viktig med gode prosesser som har fokus på interkommunalt/regionalt og tverrfaglig samarbeid. Disse prosessene kan for eksempel basere seg på trippel-helixmodeller der lokalt næringsliv, lokal og regional forvaltning og ulike kompetansmiljøer samhandler for de beste løsningene. Sjansene for at man ikke skal få til et godt regionalt, tverrfaglig samarbeid ansees som liten. Prosessene i forkant av et eventuelt hovedprosjekt har vært svært gode og inkluderende. Det har blitt vist et sjeldent godt engasjement for samarbeid i prosjektet, både politisk og blant fagmiljøer. Parallelt med dette etableres det stadig nye samarbeidsformer blant næringsaktører, spesielt innefor reiselivet her på Helgeland.

Delt prosjektledelse kan by på utfordringer med tanke på fremdriften og måloppnåelser i prosjektet. Dette kommer an på hvilken form denne prosjektlederressursen vil bli fordelt. En eventuell todeling i form av to likeverdige prosjektledere som vil ha hvert sitt geografiske ansvarsområde vil by på de største utfordringene rent prosjektmessig. Prosjektet kan bli oppfattet som klart todelt og den opprinnelige prosjektideen vil miste sin intensjon. En eventuell tredeling med en formell prosjektleder i full stilling og to medarbeidere i deltidstillinger med hvert sin geografiske nedslagsfelt (indre og ytre strøk) vil være en mer hensiktsmessig organisering selv om dette krever mer penger i denne budsjettposten.

Prosjektlederressursen vil bli fordelt av styringsgruppa ved prosjektstart. Å få til en fornuftig fordeling av prosjektlederressursen samt å få tak i de rette personene i prosjektledelsen vil i tillegg til å være en milepæl også være en kritisk suksessfaktor for prosjektoppnåelse.

En annen kritisk suksessfaktor, som er rettet mot tiden etter prosjektet, er videreføringa av arbeidet knyttet til tiltakene som skal etableres i prosjektperioden. En strategi som belyser utfordringene (vedlikehold, opprusting, formidling m.m.) i etterkant av prosjektet må på plass i løpet av prosjektet. Destinasjon Helgeland og Helgeland Museum vil få en viktig rolle i videreføringa. Det er også planlagt å opprette et friluftsråd for regionen (ala Polarsirkelen friluftsråd) som kan bistå arbeidet og løse sentrale utfordringer etter prosjektslutt.

5.2 Kvalitetssikring

Jevnlige møter i en godt sammensatt styringsgruppe vil bli det viktigste tiltaket for oppfølging av de kritiske suksessfaktorene. Gjennom møter og dialog vil man til en viss grad kunne forutse om en kritisk suksessfaktor vil kunne inntreffe og begrense konsekvensen av dette gjennom fleksibilitet i tiltaksplanene og i aktivitetskalenderen. En godt sammensatt styringsgruppe må representere hele regionen og ha god oversikt over den økonomiske situasjonen både for fellesprosjekt og mer interne kommunedelprosjekt. Det er også vesentlig at styringsgruppa har god informasjon vedrørende samarbeidsklimaet i prosjektet, både tverrfaglig, mellom forvaltning, næring og fagmiljø, samt i og mellom kommuner.

Resultatorientert innsats i startfasen vil bidra til å minimalisere fare for at det vil oppstå problemer av finansiell karakter.

Helgelandsnaturen bugner av høstbare ressurser. Ørret i rømmesaus. Foto: T. H. Carlsen

6. Gjennomføring

6.1 Hovedaktiviteter

I tiltaksplanen (vedlegg 1) er det listet opp et betydelig antall foreslåtte tiltak. Noen tiltak er felles, andre er lokalisert til en spesifikk kommune, noen er kortvarige mens andre strekker seg over flere år, og noen involverer et stort antall aktører mens andre tiltak kan bli utført av en person. Ved å kategorisere de ulike tiltak i tema får man en oversikt over prosjektets ulike hovedaktiviteter (HA-x). På et overordnet nivå omfatter de ulike hovedaktivitetene oppgaver knyttet til tilrettelegging, forskning/kunnskap, formidling, markedsføring, samt administrasjon. For de konkrete tiltakene under hovedaktivitetene vises til vedlegg 1.

HA-1: Oppstart, etablering og prosjektadministrering

Dette er en administrativ aktivitet der de involverte i prosjektet (prosjekteier, prosjektansvarlig, styringsgruppa og øvrige prosjektmedlemmer) møtes for oppstart av prosjektet. Styringsgruppa bestemmer hvordan prosjektlederressursen skal fordeles og fører tilsettingsprosessen. Prosjektet skal ha en operativ organisering innen 2. tertial 2010. Intensjons- og samarbeidsavtaler utarbeides og signeres.

Lønnskostnader for prosjektleder/prosjektmedarbeidere er lagt til denne aktiviteten, det samme er nødvendige kostnader knyttet til prosjektarbeid som reisekostnader og kontorhold, samt kostnader knyttet til styringsgruppas arbeid og administrasjon av personalet.

HA-2: Tilrettelegging for næringsmessig verdiskaping i verneområder

Dette er en svært omfattende hovedaktivitet og involverer samtlige kommuner enten hver for seg eller i samarbeid (se prosjektbeskrivelse for detaljerte opplysninger). Hensikten er å legge til rette for verdiskaping ved å kvalitetssikre, øke tilgjengelighet og styrke sikkerheten i etablerte og nye stier og andre ferdselsårer med tanke på økt næringsaktivitet, muligheter for etablering av nye næringer og videreutvikling av tradisjonelle næringer (eks. landbruk). Dette krever en rekke ulike fysiske tiltak som bygging og vedlikehold av broer, klopping i myrlendt terreng og rydding og merking av gjengrodd stier. Det skal også jobbes med digital tilrettelegging i form av nedlastbare GPS-spor og gode beskrivelser på internett. Et ambisiøst mål for prosjektet er å tilrettelegge for en løype, "Norge på tvers", som skal gå gjennom og mellom ulike verneområder fra Svenskegrensa til ytterste kyst gjennom en kombinasjon av fysisk og digital tilrettelegging.

Det vil også bli viktig å iverksette infrastrukturtiltak for å øke tilgjengeligheten i tilknytning til innfallspor og andre strategiske eller historisk betingede startsteder for ulike verdifulle områder. Slike tiltak er etablering eller utbedring av avkjørsel, rasteplasser og parkeringsplasser eventuelt fortøynings- og/eller kaianlegg.

En annen viktig oppgave i HA-2 er rettet mot informasjon og måten informasjon blir presentert på. I forbindelse med merking og skilting er det et mål at det benyttes en felles (og nasjonal) skiltstandard. Ved de viktigste innfallsporene settes det opp infotavler evt. vedlikehold der dette allerede finnes. Det vil også bli satt i gang ulike skjøtsels- og ryddetiltak slik at kombinasjonen informasjon og estetikk gir et helhetlig inntrykk av en innfallsport eller lignende.

I prosjektperioden skal det etableres flere varige stillinger knyttet til verneområdene, med ansvar for forvaltning, oppsyn, fysisk tilrettelegging og friluftsliv.

I vedlegg 1 under punkt 5, tilrettelegging i åtte kommuner, er det listet opp et utvalg av ulike tilretteleggingstiltak for hver kommune. Det foreslåtte tiltakene er satt opp i prioritert rekkefølge.

HA-3: Kunnskap og forskning

En sårbarhetsanalyse for verneområdene i relasjon til bæreevne ved økt bruk og ferdsel vil være et viktig grunnlagsdokument for hvordan potensialet for verdiskaping evt. skal utvikles. Arbeidet vil bli basert på gjennomgang av eksisterende data og supplert med feltarbeid der data er mangelfull, udetaljert eller utdatert. For å sikre at verneformålene blir ivaretatt vil områdenes verdier/kvaliteter bli analysert både i tid og rom med hensyn på sårbarhet. Resultatene fra analysen vil gi anbefalinger i hvilken grad et område kan benyttes i en verdiskapingskontekst på en bærekraftig måte. Dette vil sikre minimal forstyrrelse, begrenset slitasje og hindre tap av biologisk mangfold. En oversikt over de mest sårbare områdene vil kunne benyttes som verktøy for planlegging av stier og trasséer (skilting) for å kunne styre ferdsel bort fra sårbare områder, men også for å lede ferdsel inn i verdifulle og robuste områder. Resultatene kan benyttes i utvikling av eksklusive, opplevelsesbaserte produkt rettet mot økoturisten som søker noe unikt og spesielt.

Etablering av et overvåkningsprogram er en oppgave som vil kunne fange opp eventuelle endringer i verneverdiene som følge av økt bruk og ferdsel. Den mest nærliggende faktor å overvåke er biologisk mangfold i form av artsmangfold og artssammensetning. Et utvalg verdifulle områder/delområder, der det forventes økt aktivitet, analyseres med tanke på biologisk mangfold og variasjon. Med dette som utgangspunkt (nå-status) kan endringer registreres i framtida. Metodikken baseres på ruteanalyse og/eller taksering, ut i fra kartleggingsobjekt. Fotodokumentasjon vil også bli benyttet. Det er planlagt oppfølging gjennom reanalyse i prosjektets siste år, samt oppfølging i etterkant av prosjektet anslagsvis hvert femte år.

En kartlegging av bruken, både fritidsbruk og kommersielt, av verneområder vil være hensiktsmessig for å skaffe seg en statusoversikt over situasjonen slik den er nå. Det er også av interesse å kartlegge holdninger til vernet lokalt for å kunne vurdere eventuelle konfliktdempende tiltak. Kartlegginga vil kunne bidra til å gjøre tiltak mer treffsikker med tanke på effekt.

HA-4: Formidling

Under denne hovedaktiviteten er det planlagt en rekke tiltak rettet mot barn og ungdom, studenter, grunneiere, næringsliv og forvaltning. En oppgave er rettet spesielt mot hver og en kommune som deltar i prosjektet. Kommunene forvalter en rekke ulike verneområder, som det ønskes å skape verdier fra. Det ligger et stort potensial for verdiskaping gjennom bruk og vern og bærekraftig, opplevelsesbasert reiseliv. En seminarrekke rettet mot kommuneforvaltning, grunneiere og næringsliv knyttet til verneområder er planlagt i et samarbeid mellom de involverte kompetanseinstitusjonene. Presentasjonen er tenkt å være spesifikke og rettet mot hver enkelt kommune og ta for seg de kommunespesifikke verneområder og evt. andre verdifulle områder. Naturverdier, historisk bruk, økologi og andre tema vil bli belyst opp mot potensialet for økt verdiskaping i et bærekraftig perspektiv (økoturisme, tematurer, grønt reiseliv etc.)

En mer spisset oppgave er rettet mot reiselivsnæringas behov for kompetanse- og kunnskapsheving. Hensikten er å imøtekomme en stadig mer pengesterk og kvalitetsbevist gruppe tilreisende som søker ekthet, lokal mat, spesielle opplevelser, historier og det unike. Spesifikke tiltak vil være naturguiding, språkkurs for guider og verter, vertsskapskurs (eksempel "Helgelandvertskap"), matkulturkurs, kurs i opplevelsesproduksjon m.m. Prosjektet vil legge til rette for nettverksbygging mellom ulike næringsaktører som baserer sin drift på natur- og kulturverdiene på Helgeland (se vedlegg 6 for oversikt over disse aktørene).

Formidling i undervisningssammenheng har til hensikt å øke kompetanse og kunnskapsnivå for lærere, skoleelever og studenter vedrørende biologisk mangfold, bærekraft og natur- og kulturverdier. Et kompetansehevingskurs av lærere rettet mot bærekraftig utvikling og forvaltning vil være en viktig oppgave for å formidle kunnskap til barn og ungdom. En målsetning er økt kunnskap om bærekraftig utvikling og økt miljøengasjementet hos lærere. I tillegg vil felles kompetanseutvikling bli en interessant møteplass for engasjerte lærere og representanter fra de frivillige organisasjoner og andre kompetansemiljø som kan være ekstern ressurs for skolene i utviklingsarbeidet. En annen viktig oppgave går på formidlingsarbeid rettet mot barn og ungdom i felt. "Den naturlige skolesekken" er myndighetens satsingsområde for å øke bevisstheten om bærekraftig utvikling i skoleverket. Høgskolens kurstilbud 'Bærekraftig forvaltning og økologisk forståelse' tar direkte utgangspunkt i denne satsingen. Kurset baserer seg bl.a. på ekskursionser med feltstudier og kartleggingsarbeid i egnede verneområder, hvor arts kunnskap, økologisk bevissthet og naturglede står i fokus. Høgskolen i Nesna innehar kompetanse for gjennomføring av kurs og undervisningsopplegg.

Helgeland Museum har en sentral rolle i formidlingsarbeidet som skal gjennomføres i løpet av prosjektperioden. Vedlegg 3 gir en fylldig presentasjon av museets drift og virke. Museet har avdelinger i alle åtte kommuner og har ansatte og helårsdrift ved disse avdelingene. Planlagt oppgaver knyttet til prosjektet er formidling av samspillet mellom natur og kultur, bruk og vern ("naturum"), utstilling av museets samlinger som er relevant til prosjektet, kunnskapsbaserte arrangementer, naturformidling rettet mot barn og unge m.m. Museet har dessuten utviklingsplaner for alle sine avdelinger. Noen utviklingsprosjekter er ferdige, andre vil komme i løpet av prosjektperioden. Helgeland Museum vil da i stadig sterkere grad kunne framstå som et nav i dette formidlingstilbudet, også i og med at økomuseumsmodellen i sterk grad er noe av fundamentet.

HA-5: Informasjons- og markedsføringstiltak.

Når tilretteleggingstiltakene begynner å komme på plass, innfallsporter og startsteder er gode og informative og man har et apparat som kan ta seg av turistene eller gruppa, er det tid for å iverksette markedsføringsfasen. Herunder nevnes utvikling av flerspråklig nettside for prosjektet, samt presentasjon på andre aktuelle web-sider, utvikling av brosjyrer på norsk, engelsk og tysk, deltagelse på lokale og nasjonale reiselivsmesser m.m. Denne fasen er foreslått å starte i 2012. Dette betyr ikke at markedsføring er fraværende i de to første årene. I de områder der tilrettelegginga er god og man har aktører som "venter på" turistene er det naturlig å komme i gang med markedsføringa her. Helhetlig markedsføring som involverer hele Helgelandsnaturen på tvers får derimot sin hovedtyngde i siste halvdel av prosjektet.

Destinasjon Helgeland vil få en sentral rolle i markedsføringa prosjektets resultater rettet mot inn- og utland (se vedlegg 4)

Helgelandsnaturen er et paradys for padlere. Foto: T. H. Carlsen

6.2 Tidsplan

Hovedaktiviteter	Tidsplan (år og tertialhenvisning)														
	2010			2011			2012			2013			2014 (alt.)		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
HA-1	x														
HA-2		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
HA-3		x	x	x	x	x		x			x			x	
HA-4				x	x	x	x	x	x	x	x	x			
HA-5							x	x	x	x	x	x	x	x	x
Styringsgruppemøter	x	x	x	x		x	x		x		x	x	x	x	x
Beslutningspunkt	x		(x)			(x)			(x)			(x)			x
Rapportering			x			x			x			x			x

7. Økonomi

Å gi en detaljert kostnadsoversikt i dette stadiet av prosjektet lar seg vanskelig gjøre. Det henvises til kostnadsoverslag fra hovedprosjektsøknad satsningsområdene "Nettverk og samarbeid" henspeiler seg på organiseringa av prosjektet (HA-1, prosjektledelse, styringsgruppemøter, andre møter, reiseutgifter m.m.), "Næring av vernestatus" er bakt inn i HA-2, HA-4, (HA-3) og HA-5, "Kunnskap gir naturforståelse" inkluderer HA-3 og HA-4, "Bli synlig" henspeiler på HA-5 og "Tilrettelegging i kommunene" refererer til HA-2.

Grovt kostnadsoverslag (beløp oppgitt i 1.000.000,-)

Kostnadsart	2010	2011	2012	2013	2014	Beløp
Organisering (bl.a. lønnskostnader)	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	7.0
HA-2 (Tilrettelegging)	3.0	3.5	3.5	3.0	1.5	14.5
HA-3 (Kunnskap og forskning)	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	0.7
HA-4 (Formidling)	0.2	0.5	0.6	0.5	0.5	2.3
HA-5 (Informasjon og markedsføring)	0.1	0.1	0.3	0.5	0.5	1.5
Sum (i 1.000.000,-)						26.0

Oversikt over finansieringskilde og type (beløp oppgitt i 1.000.000,-). Gjennomsnittlig finansieringsbehov pr. år blir på 5,2 millioner.

Finansieringskilde	2010	2011	2012	2013	2014	Beløp
Direktoratet for Naturforvaltning (tilskudd)	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	13.0
Kommunene (midler og arbeid)	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	6.5
Nordland fylkeskommune (tilskudd)	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	1.5
Fylkesmannen i Nordland (skjønnsmidler)	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	1.5
Helgeland Museum (egeninnsats) ¹	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	2.0
Andre (egeninnsats, midler) ²	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	1.5
Sum (i 1.000.000,-)						26.0

¹ Helgeland Museum bidrar i realiteten med betydelig større midler

² Omfatter slike som Destination Helgeland, Statskog, turlag, bygdelag, utdanningsinstitusjoner, grunneierlag, næringsforeninger o.a.

8. Kontrakter og avtaler

Det er foreløpig ikke inngått noen skriftlige kontrakter og avtaler i prosjektet. Aktuelle kontrakter og avtaler (samarbeids- og intensjonsavtaler) vil bli undertegnet ved prosjektets oppstartsmøte.

9. Vedlegg

1. Tiltaksplan
2. Referat fra møte med ordførerne (21.10.2009)
3. Formidlingsnotat fra Helgeland Museum
4. Notat fra Destinasjon Helgeland
5. Notat fra FoU-miljøene
6. Oversikt over næringsaktivitet i tilknytning til verneområder
7. Næringsstrategier fra Mosjøen og omegn næringssselskap (MON)
8. Forankring og samarbeidsprosess - fra Helgeland Museum

Referanser til sentrale dokument i forbindelse med prosjektet:

-Susendalsprosjektet:

http://susendal.no/images/files/Bygdeside/Stiprosjektet%20%20Susendal%202008_nettilpasset.pdf

Eksempel på utredning som er gjort i detalj - klar til iverksetting.

-Fylkesdelplan og andre dokument knyttet til Lomsdal-Visten nasjonalpark:

<http://www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=19391>

Et viktig dokument i forbindelse med den nylig opprettede nasjonalparken.